

Autorski program działania (funkcjonowania i rozwoju) Muzeum Kaszubskiego
im. Franciszka Tredera w Kartuzach na lata 2025-2032

Barbara Kąkol

Kartuzy, 19.12.2024 r.

Muzeum Kaszubskie im. Franciszka Tredera w Kartuzach jest samorządową instytucją kultury, obejmującą dziedzictwo materialne i niematerialne Kaszub. Zostało założone w 1945 roku. Jest ważną placówką muzealną na mapie kulturalnej Kaszub i kraju. Spośród ponad tysiąca muzeów w Polsce, jest jednym z 129 muzeów wpisanych w Państwowy Rejestr Muzeów, który prowadzi MKiDN w celu potwierdzenia wysokiego poziomu merytorycznej działalności i znaczenia zbiorów.

Muzeum Kaszubskie im. Franciszka Tredera w Kartuzach na przestrzeni ostatnich lat bardzo się zmieniło. Zmieniło się także podejście do muzeum. Służy ono zarówno mieszkańcom naszej gminy, jak i turystom a także jest ważnym punktem na turystycznej mapie i kraju. Wciąż się rozwija w dziedzinie coraz lepszego opracowania i eksponowania zbiorów a także wzbogaca ofertę wystawienniczą, edukacyjną i wydawniczą. Ponadto stawia na awangardowe projektowanie przestrzeni wystawienniczych.

Wizja

Muzeum Kaszubskie w Kartuzach jest instytucją przyjazną i widoczną w przestrzeni miasta i całego Regionu. Jest otwarte na wyzwania współczesności. Aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym Kaszub. Jest miejscem spotkań, dialogu, debat i wielu inicjatyw tworzonych wspólnie z przedstawicielami różnych środowisk w tym społeczności lokalnej.

Kreuje tożsamość, dba o przeszłość, ale skierowane jest do przyszłości. Troszczy się o uwagę współczesnego odbiorcy na rewolucyjnym poszerzeniu przestrzeni muzealnej i jej funkcjonalności.

Misja

Misją Muzeum Kaszubskiego w Kartuzach jest ochrona dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego Kaszub. Muzeum gromadzi, chroni, dokumentuje, promuje dziedzictwo historyczne i kulturowe Kaszub oraz wsłuchuje się w współczesnych mieszkańców.

Cele i inicjatywy strategiczne

- ochrona dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego Kaszub (szczególnie a opieka nad zabytkami etnograficznymi i artystyczno-historycznymi).
- rozwój działalności wystawienniczej, naukowej, konserwatorskiej,

- rozwój działalności wydawniczej, twórczości regionalnej.
- digitalizacja i inwentaryzacja zbiorów
- pozyskiwanie zbiorów
- popularyzacja historii i tradycji Kaszub
- zapewnienie właściwych warunków zwiedzania i korzystania ze zbiorów
- promocja współczesnych twórców, artystów Kaszub
- poszerzenie przestrzeni magazynowej
- modernizacja wystawy stałej

W związku z nieustannym poszerzaniem kolekcji muzealnej konieczne jest stworzenie dodatkowej przestrzeni magazynowej i ekspozycyjnej.

Ochrona dziedzictwa

Ochrona dziedzictwa wiąże się nie tylko z odpowiednim przechowywaniem zbiorów, zabezpieczeniem ich przed kradzieżą i innymi nieszczęśliwymi zdarzeniami ale i przejęciem zabytków, ochroną ich przed zniszczeniem, konserwacją i prowadzeniem nad nimi badań.

Bezpieczeństwo

Dbałość i utrzymanie systemu bezpieczeństwa zbiorów muzealnych w sytuacjach nadzwyczajnych jest szczególnie istotnie w czasie toczących się wojen na świecie. Stąd należy podjąć działania w celu budowy bezpieczeństwa instytucjonalnego muzeum, utrzymania systemu ochrony dziedzictwa narodowego na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. W tym celu należy uaktualnić plan ochrony muzeum oraz stworzyć plan operacyjny funkcjonowania muzeum w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny.

Utrzymanie infrastruktury (remonty i inwestycje utrzymaniowe) Muzeum dąży do zapewnienia dobrego stanu funkcjonowania posiadanej infrastruktury w oparciu o zabezpieczone środki finansowe w wysokości odpowiedniej do kosztów jej bieżącego utrzymania. W związku z tym niezbędne jest opracowanie planu remontów i inwestycji bieżących, polegające na zaprojektowaniu i zrealizowaniu przedsięwzięć w danym roku kalendarzowym w kontekście bieżących potrzeb muzeum według ustalonego budżetu na dany rok kalendarzowy.

Nowe Muzeum Historii Kartuz

Szczupłe i już niewystarczające do obecnego funkcjonowania warunki lokalowe Muzeum Kaszubskiego w Kartuzach przy ulicy Kościerskiej nie mogą sprostać właściwemu i satysfakcjonującemu eksponowaniu zasobów muzealnych, których liczba wciąż przybywa, a także roli edukacyjnej i kulturotwórczej placówki.

Muzeum cieszy się coraz bardziej rosnącym zainteresowaniem społecznym, czego przykładem jest różnorodna i bogata działalność kulturalna, wzrastająca liczba odwiedzających ekspozycję muzealną, rosnąca liczba uczestników imprez organizowanych przez Muzeum oraz liczba podmiotów – instytucji i organizacji współpracujących z Muzeum. Dyrekcja Muzeum ma świadomość, jak wiele dziedzin składających się na unikalną historię i zasoby Kartuz oraz ziemi kartuskiej wymaga przedstawienia w sposób nowoczesny na miarę XXI wieku.

Na potrzeby projektu Oddziału Muzeum Kaszubskiego powinien być zaadoptowany budynek dawnego młyna klasztornej przy ulicy Klasztornej 18.

Tematyka ekspozycji ma obejmować przekrojowo kilka tematów:

1. Przedstawienie historii ziemi kartuskiej na tle zmieniających się czasów, od prehistorii po współczesność: grodzisko Zamkowa Góra (rezerwat buków), zabytki archeologiczne z terenu Pomorza w tym Kartuz: monety, bursztyn, fragmenty naczyń, mapę przedstawiającą lokalizację rezerwatu przyrody Zamkowa Góra i laserowy skan lotniczy grodziska, widokówki
2. Przedstawienie historii, idei, dorobku kulturowego i cywilizacyjnego Zakonu Kartuzów oraz wybitnych postaci z nim związanych.
3. Przedstawienie dawnej historycznej i technicznej funkcji budynku - siedziby Oddziału Muzeum, jako młyna i spichrza zakonu kartuzów,
4. Zaprezentowanie kompleksowego układu przestrzennego Kartuzji Gdańskiej, w tym budynków gospodarczych: gorzelni, spichlerza, browaru, stajni, pokoju gościnnego, domu rybaka, murów, bram, kanałów i stawów oraz folwarku, kapliczki na Górze Spiczastej, karczmy i kościoła dla ludności, klasztornych stawów „rózaniec Maryi”, szkoły- może w formie multimediiów (poprzez AR).
5. Przedstawienie dziejów rozwoju układu przestrzennego Kartuz jako osady przyklasztornej, wsi, później miasteczka, na podstawie starych planów miasta wg

Jerzego Stankiewicza oraz prezentacji multimedialnej zachowanych zabytkowych obiektów architektonicznych w formie planszy makiety (duży stół interaktywny).

6. Wielokulturowe Kartuzy: społeczność kaszubska, polska, niemiecka i żydowska Kartuz
7. Przedstawienie Kartuz jako letniska i kurortu międzywojennego: obiekty turystyczno-wypoczynkowe, hotelowe, restauracyjne, przyrodnicze: Gaj Świętopełka – formalny rezerwat przyrody (mapa), parki miejskie, pomniki przyrody (jesion i niezliczone fotografie mieszkańców Kartuz pod jesionem, lipa pod murem klasztornym i inne), dawne fotografie i widokówki, „zielone Kartuzy”.
8. Przedstawienie mieszczańskiej kamienicy kartuskiej i warunków życia kartuzian
9. Przedstawienie Kartuz jako miasta o najwyższej identyfikacji kaszubskiej, w przeszłości ośrodka naukowego (Kaszubskie Towarzystwo Ludoznawcze Verein für Kaschubische Volkskunde, Kartuzy 1907), ośrodka politycznego i wydawniczego związanego z rozwijaniem identyfikacji kaszubskiej (Zrzeszenie Regionalne Kaszubów, Kartuzy 1929) w którym żył i tworzył dr Aleksander Majkowski, dr Friedrich Lorentz - znakomity niemiecki sławista językoznawca i badacz języka kaszubskiego oraz Zrzesińcy (Jan Rompski i inni). Tu walorem jest bliskość cmentarza z grobami A. Majkowskiego, J. Rompskiego, F. Marszałkowskiego i in. oraz niedalekiego miejsca zamieszkiwania F. Lorentza przy Wzgórzu Wolności.
10. Sławni i zasłużeni mieszkańcy Kartuz.
11. Legendy kartuskie
12. Jedno pomieszczenie konferencyjne oraz jedno pomieszczenie na wystawy czasowe
13. W piwnicy budynku z ekspozycją cegły gotyckiej kawiarnia - piwiarnia, i eksponaty ze związanych z Kartuzami napojów markowych: likier kartuzów, wódka Kartuzyanka, piwa + fotografie z wystroju kaszubskiego dawnych restauracji (np. „Kaszubska” z ulicy Dworcowej), kartuskich pieniędzy itp.

Edukacja

Nowa oferta edukacyjna i wystawiennicza – szansą na podbicie serc lokalnej i przyjezdnej publiczności.

Muzeum Kaszubskie posiada pośród swoich propozycji edukacyjnych stałą ofertę interaktywnych lekcji muzealnych skierowanych do uczniów przedszkoli, szkół podstawowych i średnich. Muzeum Kaszubskie posiada ofertę zajęć edukacyjnych

dostosowaną do wieku odbiorcy, którą każdego roku wzbogaca o nowe tematy. Zakłada ona edukację dzieci i młodzieży w oparciu o tradycje, historię miasta i regionu. Program realizowany na gruncie zbiorów muzealnych pozwala nie tylko zapoznać się z dziedzictwem Kaszub ale jest i formą promocji zbiorów. W celu kultywowania tradycji warto zaprosić do współpracy twórców ludowych, którzy podzielili by się nie tylko swoją wiedzą, talentem, ale i poprowadzili zajęcia z zakresu malarstwa, rzeźby, plecionkarstwa, ceramiki, itp.

W ramach współpracy z artystami, muzeum organizuje plener malarski. W celu poszerzenia zainteresowań sztuką proponujemy zorganizowanie pleneru dla młodych ludzi, amatorów, którzy chcieliby rozwijać swe pasje. Ponadto do oferty edukacyjnej warto dodać naukę tańca kaszubskiego w formie zabawy tanecznej, czy też naukę języka kaszubskiego.

Sala Gości

W Muzeum odbywają się liczne spotkania, debaty, prelekcje z uznanymi artystami, pisarzami, naukowcami. Ponadto w gościnnych progach instytucji spotykają się członkowie Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Kaszubskiego, hafciarki z Klubu Modre Niteczki, uczący się języka kaszubskiego. Chciałabym, aby odbywały się także spotkania luźne, dla wszystkich innych osób. W tym celu proponuję stworzenie i wytyczenie przestrzeni spotkań dla mieszkańców z programem działania. Sala będzie rodzajem kreatywnej przestrzeni, w której spotykać się będą i wymieniać doświadczeniami mieszkańcy różnych profesji. Będzie to miejsce budowania więzi społecznych, realizowania własnych projektów, poszerzania zainteresowań i talentów.

Oferta cyklicznych wydarzeń w muzeum

Poza udostępnianiem ekspozycji stałej, Muzeum Kaszubskie jest koordynatorem wielu cennych inicjatyw. Wśród nich odnajdziemy tworzenie i prezentowanie wystaw czasowych, prelekcji, wykładów. Kolejną formą działania Muzeum jest organizowanie interesujących pokazów. Są to np. pokazy wydobywania bursztynu, pokaz wyrabiania masła, pokaz wyrabiania ciasta chlebowego i pieczenie bułeczek – kukli (w tym celu wybudowaliśmy piec chlebowy w ogrodzie muzeum). Nie można zapomnieć o wartościowych wydarzeniach plenerowych organizowanych przez Muzeum Kaszubskie, takich jak np. Festiwal Nalewki Kaszubskiej, jarmark Etno – Prezentacje, atrakcyjne obchody Nocy Muzeów czy też Święto Złotnicy – wielka wystawa czasowa prezentująca haft wykonany złotą i srebrną nicią będący majstersztykiem rękodziela ludowego. Są to wydarzenia cykliczne, których oczekują

mieszkańcy i turyści. Bardzo dobrze przyjęło się Święto Flagi Kaszubskiej, które muzeum organizuje z Urzędem Miejskim w Kartuzach. Stąd proponuję, aby nadal ich organizację kontynuować i promować. W tym celu na przełomie grudnia i stycznia 2025 roku zespół składający się z pracowników muzeum, członków Rady Muzeum i Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Kaszubskiego omówi i ustali strategię promocji imprez i działań muzealnych. Przy planowaniu wydarzeń wzięte zostaną pod uwagę kompetencje i potrzeby mieszkańców, turystów, artystów i innych grup odbiorców.

2025 rok będzie też niezwykle ważnym rokiem dla działalności muzeum, gdyż obchodzić będzie swój jubileusz – 80-lecia istnienia. W związku z tym proponuję, aby odbyły się/powstały wystawy, debaty, spotkania, publikacje traktujące o działalności muzeum na przestrzeni kilkudziesięciu lat. Warto stworzyć pikniki – które mogą być nowym stylem życia kulturalnego skupionego wokół muzeum.

Ponadto warto opracować kolejne wystawy wykorzystujące nowe technologie, wdrożyć ciekawe rozwiązania architektoniczne. Warto nadmienić, że muzeum posiada wystawę z elementami rozszerzonej rzeczywistości i grę VR, które warto rozwijać i poszerzać o nowe elementy.

Ekspozycje Muzeum Kaszubskiego w Kartuzach prezentują obiekty związane z zajęciami kaszubskiej ludności od tych codziennych wykorzystywanych przy pracy na jeziorach, morzu, roli, gospodarstwie, do wytworów artystycznych. Przedmioty te w większości odzwierciedlają życie Kaszubów z okresu XIX i I poł. XX wieku. Zbiory na ekspozycji stałej można nieco przekomponować i ożywić. W tym celu pragnę/niemy napisać projekt do Narodowego Centrum Kultury o dofinansowanie ożywiania archiwalnych zdjęć i pocztówek obrazujących życie codzienne Kaszubów. Dzięki temu zwiedzający będą mieli wrażenie oglądania archiwalnych filmów, a nie starych fotografii.

Aby wdrożyć nowe pomysły, należy badać potrzeby naszych odbiorców i zadbać o jakość doświadczenia zwiedzania. Ważne są dla mnie/ dla nas relacje społeczne, w których odgrywamy ważną rolę.

Działalność wystawiennicza

Działalność wystawiennicza wynika ze specyfiki gromadzonych zbiorów oraz sztuki wytwarzanej w naszym regionie. W salach wystaw czasowych prezentowane są wystawy tematyczne, które uzupełniają wiedzę o bogatym dziedzictwie kulturowym oraz promują działalność artystyczną osób działających na tym terenie.

Głównym zadaniem strategicznym jest podniesienie jakości (estetycznej i merytorycznej) przygotowywanych wystaw oraz ich atrakcyjności. Związane jest to z poświęceniem większej ilości czasu na daną ekspozycję, planowaniem i opracowywaniem scenariuszy z minimum rocznym wyprzedzeniem, a także zwiększeniem środków (w tym finansowych) na ten cel.

Kadry (kompetencje, pasja, zaangażowanie, kreatywność)

Stworzenie zgranego zespołu Muzeum, dobrze wykształconego, może aspirować do instytucji i naukowej, której poziom podejmowanych inicjatyw badawczych jest wysoko oceniany. Jednym z celów jest motywowanie i wspieranie pracowników Muzeum do podnoszenia swoich kompetencji naukowych. Pragniemy kontynuować i zacieśnić dobrą współpracę na niwie naukowej z Uniwersytetem Gdańskim i Uniwersytetem Pomorskim w Słupsku.

Budżet

Gmina Kartuzy zapewnia środki potrzebne do utrzymania i rozwoju Muzeum. Muzeum ma możliwość pozyskania środków na finansowanie działalności z funduszy zewnętrznych (z programów unijnych i krajowych oraz od sponsorów)

Źródłami finansowania działalności Muzeum są przychody z prowadzonej działalności, w tym ze sprzedaży składników majątku ruchomego, przychody z najmu i dzierżawy składników majątkowych, dotacje podmiotowe i celowe, z budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego, środki otrzymane od osób fizycznych i prawnych oraz z innych źródeł. Muzeum posiada własne środki finansowe ze sprzedaży biletów, publikacji, pamiątek, warsztatów, wynajmu pomieszczeń, usług przewodnickich.

W perspektywie strategii funkcjonowania Muzeum na lata 2025 – 2032 przewiduje się pozyskanie środków finansowych (stałej subwencji) na rozwój Muzeum od Starostwa Powiatowego w Kartuzach.